

УДК 656.7:656.2.003.1

РОЛЬ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Каличева Н.Є., к.е.н., доцент (УкрДУЗТ)

Стаття присвячена питанням визначення ролі транспортно-логістичних систем у забезпеченні стійкого розвитку національної економіки. Досліджено, що для ефективного розвитку вітчизняній економіці потрібно сконцентрувати увагу на декількох перспективних напрямках, одним з яких є формування транспортно-логістичних систем, що дозволить створити умови для тісної взаємодії виробництва та транспорту і допомогти їй стати повноцінним учасником світової економічної системи.

Ключові слова: національна економіка, виробництво, транспорт, логістика, інфраструктура, співробітництво, розвиток, ефективність

РОЛЬ ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКИХ СИСТЕМ В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ

Каличева Н.Е., к.э.н., доцент (УкрГУЖТ)

Статья посвящена вопросам определения роли транспортно-логистических систем в обеспечении устойчивого развития национальной экономики. Исследовано, что для эффективного развития отечественной экономике нужно сконцентрировать внимание на нескольких перспективных направлениях, одним из которых является формирование транспортно-логистических систем, что позволит создать условия для тесного взаимодействия производства и транспорта и помочь ей стать полноценным участником мировой экономической системы.

Ключевые слова: национальная экономика, производство, транспорт, логистика, инфраструктура, сотрудничество, развитие, эффективность

THE ROLE OF TRANSPORT AND LOGISTICS SYSTEMS IN ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY

Kalicheva N.E., candidate of economic sciences, associate professor (USURT)

The primary focus for the sustainable development of the national economy should be a rationalization of its participation in international and regional division of labor and optimization of internal components of the economic system in counteracting the impact of external threats. That is, we need to create an industrial-technological structure of national economy, which would have been able to ensure the development of the leading industries of the national economy and responsive to external and internal negative factors with minimal losses.

New competitive conditions of the world economy is influenced by globalization, requiring the creation of competitive national product and stabilization of the national

economy. That is impossible without close cooperation of the logistics elements of the economic system, the main of which are production and transportation.

The formation and development of transport and logistics systems acts as an indicator of the level of development of the national economy through sustainability and adaptation to all the changes, thus shaping the competitiveness of their economic system. All this is quite closely combined with the economic effectiveness of activity of objects of managing, economic independence, stability and security companies.

Our country has all preconditions for full participation in the world economic system, but the lack of financial support from the state leadership and the lack of reliable foreign investors leads to a certain inhibition of the effective development of the national economy. And the market principles of the free overflow of resources, contributing to the functioning of a market economy, provide flexible transportation and logistics systems, contributing to structural changes in the national economy.

In General, the formation of transport and logistics systems should be aimed at ensuring technical and technological connectedness of all participants, coordination of their economic interests, as well as the use of common planning systems that will allow them to complement each other in the organization of material flows and to obtain a synergistic effect for the whole national economy.

Keywords: *national economy, trade, transport, logistics, infrastructure, cooperation, development, efficiency*

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями Процвітання національної економіки країни залежить від багатьох факторів, ключовим з яких є створення такої управлінської системи, котра спроможна забезпечити стійку життєдіяльність підприємства в нестабільному та мінливому середовищі. Для цього потрібно не лише вирішувати нагальні проблеми вітчизняної економіки, а й визначатися з напрямками перспективних довгострокових шляхів її розвитку. Необхідно завчасно передбачати проблеми та намагатися знайти шляхи, щоб їх уникнути чи як найшвидше вирішити з найменшими втратами.

Стійкий розвиток економіки базується на всіх сферах суспільного та економічного розвитку держави, включаючи макро- та мікроекономічні складові, як внутрішнього її стану, так і зовнішнього оточення. Адже в сучасному глобалізаційному світі не можливо мати стійкий розвиток лише якоїсь окремої галузі, без врахування впливу національного та світового господарства. Звісно, що стійкість економіки поняття

досить відносно в сучасному динамічному світі, та все таки її зміни мають бути послідовними та не призводити до повної руйнації системи, а лише до її оновлення.

Якщо ж розглядати економіку України, то її стійкий розвиток має ґрунтуватися на необхідності формування базису структурних змін в майбутньому, із врахуванням світового досвіду, та спиратися на власний виробничий, транспортний та логістичний потенціал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Питання стійкості національної економіки висвітлено в працях багатьох вчених, серед яких варто виділити роботи Калетника Г., Пакуліна С.Л., Висоцької І.Б., Диканя В.Л. та ін. [1-4]. Та для забезпечення стійкості економічної системи необхідно не лише вирішувати нагальні питання, а й визначати напрями довгострокового розвитку. А оскільки, економіка нашої країни є досить слабкою для швидкого розвитку всіх її галузей, то необхідно звернути увагу на найперспективніші напрями її розвитку. Зокрема, розвиток транспортно-

логістичних систем допоможе активізувати потенціал виробничого та невиробничого секторів економіки та сприятиме стабілізації національної економічної системи.

Отже, мета статті полягає у визначенні ролі транспортно-логістичних систем при забезпеченні сталого розвитку національної економіки в сучасних умовах.

Викладення основного матеріалу дослідження. На жаль, на сьогоднішній час національна економіка знаходиться в стані руйнації, що викликано недбалим господарюванням. Це перетворило нашу країну на сировинну. І керівництво держави, попри багатоголосні обіцянки, не приймає жодних суттєвих кроків до її розбудови на якісно новому рівні, за рахунок розвитку власного виробництва шляхом активного впровадження інноваційних технологій, економічних заходів, правових постанов тощо.

Головною метою при забезпеченні сталого розвитку національної економіки має бути раціоналізація її участі у міжнародному і регіональному поділі праці та оптимізація внутрішніх складових економічної системи при протидії впливу зовнішніх загроз. Тобто, потрібно створити таку виробничо-технологічну структуру національної економіки, яка б була в змозі забезпечувати розвиток провідних виробництв національного господарства та чітко реагувати на зовнішні і внутрішні негативні чинники з мінімальними втратами.

Необхідно зазначити, що нові конкурентні умови світової економіки формуються під впливом глобалізаційних процесів, що зумовлює потребу у створенні конкурентоспроможного національного продукту та стабілізації національної економіки. Що неможливо без тісної взаємодії логістичних елементів економічної системи, головними з яких є виробництво та транспортування, адже формування конкурентоспроможної національної економіки має базуватися на

органічному поєднанні всіх елементів логістичної системи для найкращого задоволення потреб всіх її учасників.

Основними складовими транспортно-логістичних систем є транспортна та логістична інфраструктури, які й забезпечують ефективне функціонування всіх об'єктів національного господарства. Принципи формування таких систем – це раціональність, доступність, інформаційність, інтеграційність, цілісність, багаторівневність, адаптивність, стійкість тощо. Ці принципи формують такі функції транспортно-логістичних систем, як комунікативність, системність, наукоємність, прагнення до постійного вдосконалення й оновлення та ін. Дослідження функцій та принципів транспортно-логістичних систем дає можливість сформувати її основні характеристики, які й визначають її вплив на стійкий розвиток економіки через підприємства, транспортно-логістичні центри, індустріальні парки логістичні кластери [5].

Формування та розвиток транспортно-логістичних систем виступає індикатором рівня розвитку національного господарства за рахунок стійкості та адаптації до всіх змін, при цьому формуючи конкурентоспроможність своєї економічної системи [6]. Усе це досить тісно поєднано із економічною ефективністю діяльності об'єктів господарювання, економічною незалежністю, стабільністю та безпекою суспільства (рис. 1).

На даний час ринкові умови висувають до всіх складників транспортно-логістичних систем вимоги тісно пов'язані з визначенням та реалізацією стратегічних напрямів розвитку, постановкою цілей і вибором засобів їх досягнення, що визначає потенційні можливості не лише транспортно-логістичних, а й соціально-економічних систем за рахунок:

Проблеми транспортного комплексу України

- визначення передових секторів економічного розвитку національної економіки, котрі зможуть без значних перешкод створити конкурентоспроможний продукт;

- правильного використання власних ресурсів та сировини, знижуючи частку їх експорту;

- створення виробничо-наукових шкіл для навчання та підвищення кваліфікації персоналу;

- уміле використання вигідного географічного розташування, розвиненої мережі залізниць та автошляхів, водних і повітряних трас, трубопроводів тощо.

Рис. 1. Схема функціонування транспортно-логістичних систем

Варто відзначити, що напрямом становлення національної економіки для її стабілізації при виході на світовий рівень має бути впровадження світових стандартів виробництва та надання послуг, а розвиток інфраструктури має ґрунтуватися на принципах прозорості управління, гарантуванні недискримінаційних умов доступу до всіх її складових, лібералізації перевезень тощо.

Тож, підтримка державою передових галузей економіки буде сприяти розвитку транспортно-логістичних систем за рахунок:

- активізації науково-технічного потенціалу;
- розвитку комп'ютеризації та створення повноцінного інформаційного середовища;
- кардинальної зміни транспортної та виробничої інфраструктури;

- залучення енергозберігаючих технологій та використання альтернативних видів енергії та інших факторів.

Наша країна має всі передумови для повноцінної участі у світовій економічній системі, але недостатня фінансова підтримка з боку керівництва держави та відсутність надійних іноземних інвесторів призводить до певного гальмування ефективного розвитку національної економіки. А ринкові принципи вільного переливання ресурсів, що обумовлюють функціонування ринкової економіки, забезпечують гнучкість транспортно-логістичних систем, сприяючи структурним змінам в національній економіці [7].

Ще однією умовою ефективного та надійного функціонування транспортно-логістичних систем є організація руху матеріальних потоків із встановленням єдиних вимог до якості транспортування. Адже транспорт виконує істотну функцію в розвитку національного господарства, створюючи умови для надання якісних, швидких та надійних транспортних послуг, як у вантажному, так і у пасажирському сполученні, допомагаючи входити економіці України до світової економічної системи. Таку діяльність транспорт може здійснювати лише при постійному покращенні якості організації перевезень, вдосконалення чинного законодавства та адаптації його до міжнародних вимог і інших факторів, впровадження яких дозволить укріплювати зовнішньоекономічні зв'язки нашої країни.

Також, необхідно зазначити, що конкуренція, як головний механізм ринкової економіки, забезпечує єдність всіх елементів транспортно-логістичної системи за рахунок створення відповідних конкурентних умов для суб'єктів господарювання, як всередині системи, так і конкуруючи з системами інших країн, котрі можуть надавати такі ж послуги, що є особливо наглядним на сьогоднішній

день, коли транзитний потенціал нашої країни майже не використовується [7].

Підвищення рівня транспортної забезпеченості нашої країни потребує розвитку та будівництва нових шляхів сполучення та транспортних вузлів, оновлення матеріально-технічної бази, хоча б на найперспективніших напрямках розвитку, створення єдиного інформаційного простору та усунення корумпованості. Всі ці фактори можуть створити передумови для розвитку інших галузей промисловості, зокрема машинобудування та металургії. І, таким чином, буде здійснюватися циклічність поступового розвитку галузей народного господарства, що матиме динамічний процес, адже кожен новий виток розвитку економічної системи буде ґрунтуватися на досягненнях попередніх.

Ефективне ж управління транспортно-логістичними системами в сучасних умовах неможливо здійснити без оцінювання зв'язків між різними факторами та результативними показниками, вираження їх тенденцій та розроблення економічних нормативів і прогнозів розвитку. Зокрема, розвиток транспортного комплексу має ґрунтуватися не лише на вимогах держави, а й враховувати, в першу чергу, потреби кінцевих споживачів та задовольняти їх на найвищому рівні. А сама транспортна система України виступає як досить значна частина виробничої інфраструктури, тож її розвиток повинен бути одним із пріоритетних завдань держави, що на сьогоднішній день можна реалізувати шляхом розвитку партнерських відносин між державою та приватним сектором шляхом створення спільних підприємств, застосування контрактної системи та укладанням угод про розподіл продукції [8].

Першорядну роль при здійсненні стратегії ефективного розвитку транспортно-логістичної системи повинна відігравати наука, адже її інноваційні розробки призводять до зменшення рівня

витрат на розбудову та оновлення інфраструктури та до зростання рівня ефективності реалізації інвестицій. А міжнародна кооперація спроможна внести певний поштовх у розвиток вітчизняної економіки.

Взагалі, становлення транспортно-логістичних систем має бути спрямовано на забезпечення технічної та технологічної зв'язаності всіх її учасників, узгодження їхніх економічних інтересів, а також використання єдиних систем планування [9], що дозволить їм доповнювати один одного при організації матеріальних потоків та отримати синергетичний ефект для всієї національної економіки.

Також, необхідно зазначити, що розвиток транспортно-логістичних систем призводить до появи перспектив щодо розширення комерційної ініціативи, збільшенню кількості підприємств-учасників, оптимізації їх діяльності тощо [9].

Взагалі, для ефективного функціонування транспортно-логістичних систем необхідно вирішити низку питань, серед яких основними є:

- спрощення митного контролю та впровадження єдиних вимог для перетину кордонів, особливо для транзитних вантажів;
- створення єдиних правил для всіх учасників, особливо увагу приділяючи вітчизняним;
- надання послуг на високому якісному рівні;
- залучення інвестицій для оновлення та розвитку інфраструктури;
- створення умов для вільної конкуренції та ін.

Загалом, транспортно-логістичні системи на даний час виступають одним з оптимальних напрямів розвитку, як виробничого комплексу, так і транспортної галузі нашої країни, за рахунок формування багатофункціональної та багатofункціональної інтегрованої системи, котра буде спроможна допомогти

інтеграції вітчизняної економіки в світові транспортно-логістичні системи [10].

Висновки. Отже, важливим фактором стійкого розвитку економічної системи є задоволення потреб на найвищому рівні за рахунок розвитку транспортно-логістичних систем, що призводить до якнайповнішого залучення виробничих та транспортних підприємств та до активізації всіх економічних процесів в країні.

Варто зазначити, що зв'язок виробництва і транспорту має значний вплив на розвиток національної економіки за рахунок тісної взаємодії при формуванні матеріально-технічної та ресурсної бази, якості надання послуг та виконання робіт з перевезення, що й формує якісну та надійну транспортно-логістичну систему.

Формування ж оптимального потенціалу транспортно-логістичних систем в сучасних умовах дозволить здійснити безперервне оновлення транспортно-логістичної інфраструктури, забезпечити більш повне використання наявних в країні ресурсів і можливостей для досягнення надання високого рівня якісних логістичних послуг, впровадження сучасних технологій, в тому числі й інформаційних і, таким чином, створити сприятливі умови для стабілізації національної економіки.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1 Калетнік Г. Стійкість економіки як фактор безпеки та розвитку держави/ Г. Калетнік, С. Козловський, В. Козловський //Економіка України. – 2012. - №7. – С. 16-25.

2 Пакулін С.Л. Ресурсне забезпечення і стійкість регіональної економіки / С.Л. Пакулін, О.О. Топчій// Вісник Дніпропетровського університету. Сер. : Економіка. – 2014. - Т. 22. Вип. 8(1). – С. 40-45.

3 Висоцька І.Б. Поняття та сутність категорії "соціально-економічна стійкість

національної економіки"/ І.Б. Висоцька// Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ: серія економічна. – 2013. - Вип. 1. – С. 13-20.

4 Дикань В.Л. Українська модель економічної системи як нова концепція розвитку національної економіки /В.Л. Дикань// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей. – Харків: УкрДАЗТ, 2013. – Вип. 44. – С. 11-17

5 Каличева Н.Є. Роль транспорту у забезпеченні ефективності функціонування маркетингово-товарно-логістичної схеми підприємства /Н.Є. Каличева// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. – Харків, УкрДУЗТ, 2016. - № 56. -С. 93-96.

6 Каличева Н.Є. Логістичні підходи, як основа раціональної організації виробничого процесу на підприємстві/ Н.Є. Каличева , В.О. Маслова// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей. – Харків: УкрДАЗТ, 2014. - № 47. - С. 83 - 86.

7 Дикань В.Л. Перспективи розвитку економіки України в умовах формування міжнародних транспортних коридорів в системі мирової глобалізації економіки/ В.Л.

Дикань//Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей. – Харків: УкрДАЗТ, 2013. – Вип.42. – С. 144 - 149.

8 Пашенко Ю.Є. Державно-приватне партнерство як механізм фінансового забезпечення розвитку транспортної інфраструктури залізниць/ Ю.Є. Пашенко, М.В. Корінь// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей. – Харків: УкрДАЗТ, 2015. – Вип. 49. – С. 74-79.

9 Токмакова І.В. Проблеми та перспективи розвитку транспортної логістики в умовах глобалізації економічного простору/ І.В. Токмакова// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей. – Харків: УкрДАЗТ, 2011. - Вип. 35. - С. 274 - 277.

10 Каличева Н.Є. Покращення функціонування логістичних систем за рахунок удосконалення транспортних послуг / Н.Є. Каличева// Наука й економіка: науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. – Хмельницький: ПВНЗ «Хмельницький економічний університет», 2015. – Вип. 2 (38). - С. 80 – 83.

УДК [656.078+652.2]:001.2

СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА: АНАЛИЗ СИСТЕМНЫХ ОШИБОК И ИХ ПОСЛЕДСТВИЙ (ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ РЫНОЧНОЙ ПАРАДИГМЫ)

Компаниец В.В., д.э.н., профессор (УкрГУЖТ)

Проведен анализ и охарактеризованы последствия применения рыночной парадигмы и рыночного мышления на железнодорожном транспорте в исторической и современной перспективах. Рыночная парадигма проявляется в: доминировании частных, а не государственных интересов; системных ошибках финансовой политики в экономике и тарифной политики на транспорте; сжатии до минимума социальной